

НОВИЙ ПАРТІЙНИЙ СКЛАД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ: МАЙБУТНЄ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Г. В. Вархов

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел. +38 (096) 69-86-131; e-mail: whalyna@gmail.com*

У статті аналізуються особливості проведення виборів до Європейського парламенту 2014 року. Розглядаються основні фактори, які вплинули на результати виборів та мотивували громадян держав-членів Європейського Союзу віддати свій голос за ту чи іншу політичну силу. Визначається вплив діяльності партійних груп на зовнішню та внутрішню політику Європейського Союзу.

***Ключові слова:** Європейський парламент, Європейський Союз, політичні партії, політичні групи, євроскептицизм.*

На сучасному етапі суспільного розвитку усі демократичні держави своєю основною цінністю вважають людину, а єдиним джерелом влади – народ. Це означає, що саме громадяни вирішують кому делегувати своє право керування державою. Тому для більшості громадян Європейського Союзу голосування на виборах є головною формою участі в політичному житті своєї держави. Переконавання громадян, які беруть участь у виборах, характеризуються, в основному, їхніми особистісними смаками та політичною приналежністю.

Вибори до Європейського парламенту проводяться кожні п'ять років. Європейський парламент є законодавчим органом Європейського Союзу та вважається найдемократичнішим його інститутом, оскільки всі депутати Парламенту обираються шляхом загального прямого голосування громадян держав-членів Спільноти на основі виборчого права. Варто відзначити, що Європейський парламент – єдина інституція, яка, будучи обрана на прямих виборах, забезпечує безпосередній зв'язок громадян та процесу прийняття рішень на рівні Союзу, а також єдиний орган, де діяльність та конкуренція політичних партій має безпосередній характер.

Зважаючи на важливу роль Європейського парламенту у формуванні політики Європейського Союзу, питання партійного складу після виборів 2014 року залишається актуальною темою для подальшого дослідження та обговорення провідними науковцями.

У вітчизняній та зарубіжній літературі різноманітні аспекти проблеми обрання Європейського парламенту, дослідження системи орга-

нів та інститутів ЄС та процесу прийняття рішень в Європейському Союзі знайшли своє відображення в наукових дослідженнях А. Євгенєвої, В. Івченка, В. Коваля, Д. Ковриженка, Л. Окунькова, Б. Страшуна, К. Хартлі, В. Вейденфельда, Л. Гормлі, А. Дешвуда, В. Кернза, Д. Ласока, А. Маршалека, Дж. Монкретєна, Н. Ньюджента, В. Весельса, О. Шмука.

Об'єкт дослідження – вибори до Європейського парламенту як спосіб його формування.

Предмет дослідження – партійний склад Європейського парламенту після виборів 2014 року.

Мета статті – аналіз впливу на політику Європейського Союзу оновленого партійного складу Європейського парламенту.

За кількістю історичних та вагомих подій 2014 рік як в Україні, так і Європейському Союзі займає важливе місце. Саме 22-25 травня 2014 року громадяни 28 держав-членів Європейського Союзу обирали 751 депутата Європейського парламенту.

Обраний минулого року Європейський парламент за партійною ознакою структурований так:

- Група Європейської народної партії – об'єднана європейська політична партія, котра включає окремі національні християнсько-демократичні та консервативно-буржуазні партії. Чисельно найбільше загальноєвропейське партійне об'єднання Європи – 217 депутатів.

- Група Прогресивного альянсу соціалістів і демократів – політична фракція в Європейському парламенті партії Європейських соціалістів та їх союзників – Соціал-демократичної партії, а також друга за величиною фракція.

- Європейські консерватори і реформатори – група, створена після виборів до Європейського парламенту в 2009 році консервативними партіями.

- Група Альянсу лібералів і демократів за Європу – це наднаціональне об'єднання, утворене в 2004 році за ініціативою двох європейських політичних угруповань: Партії європейських лібералів, демократів і реформаторів та утвореної після європейських виборів Європейської демократичної партії.

- Група Європейські об'єднані ліві – Нордичні зелені ліві – політична фракція, яка об'єднує європейські комуністичні, соціалістичні та екосоціалістичні партії. Члени належать до двох європейських партій: Європейської партії лівих та Альянсу нордичних зелених лівих.

- Група Зелені / Вільний європейський альянс Зелені/СВА – фракція складається з представників двох політичних груп – Партії зелених країн Європейського Союзу, об'єднаних в Європейській партії зелених, Вільного європейського альянсу, який репрезентує «народи без держав».

- Європа свободи і прямої демократії – політична група в Європейському парламенті VII скликання, утворена 1 липня 2009 року.

- Європа націй і свобод – ультраправа політична група Європейського парламенту, яка створена 16 липня 2015 року. До її складу входять: Національний фронт Франції, Партія свободи (Нідерланди), Австрійська партія свободи, італійська «Ліга Півночі», бельгійський «Фламандський інтерес», депутати з Польщі та Великобританії.

- Група незалежних депутатів [10].

Порівняння з минулим розподілом місць між політичними силами показує, що зміни справді відбулися [11].

Назва фракції	Кількість місць	
	Вибори – 2009	Вибори – 2014
Європейська народна партія	270	217
Прогресивний альянс соціалістів і демократів в Європарламенті	190	190
Європейські консерватори і реформатори	53	74
Альянс лібералів і демократів за Європу	85	70
Європейські об'єднані ліві – Нордичні зелені ліві	34	52
Зелені/Вільний європейський альянс	59	50
Європа свободи та прямої демократії	34	45
Європа націй і свобод	–	38
Група незалежних депутатів	29	14

Насамперед, доцільно буде оцінити рівень участі громадян у виборах. Нагадаємо, що вони проводяться з 1979 року, коли до урн прийшли віддати свій голос майже 62% громадян Європейського Союзу. Це був рекордний показник, який в наступний період неухильно знижувався [4].

Рік	Кількість країн-членів ЄС	Активність виборців (%)
1979	9	61,99
1984	10	58,98
1989	12	58,41
1994	12	56,67
1999	15	49,51
2004	25	45,47
2009	27	43
2014	28	43,09

Так, у перших виборах до Європейського парламенту 1979 року взяли участь 61,99% громадян держав-членів Європейського Союзу. У 1984 році – 58,98%, у 1989 – 58,41%, 1994 – 56,67%, а в 1999 році на вибори прийшло менше половини населення Спільноти – 49,51%. У червні 2004 року на виборчі дільниці прийшло лише 45,47% виборців, у 2009 побито черговий антирекорд – 43%. У травні 2014 році в голосуванні взяли участь 43,09% виборців. Зважаючи на таку ситуацію, можна було б стверджувати, що в громадян Європейського Союзу підвищився інтерес до загальноєвропейських цінностей та появилось прагнення зміцнити інститути Європейського Союзу [5, с. 77-79].

Насправді ситуація не є настільки оптимістичною. В першу чергу потрібно розуміти те, що в деяких державах (Бельгія, Люксембург, Греція, Кіпр) голосування є обов'язковим, а це, в свою чергу, забезпечує високу явку виборців. Однак, поряд із цим в інших країнах абсентеїзм досяг високого рівня. По-друге, у багатьох із тих держав-членів Європейського Союзу, де спостерігалось незначне підвищення активності виборців, воно відбулося в більшій мірі за рахунок громадян, які є прихильниками євроскептицизму, виступають проти політики Євросоюзу. Наприклад, явка виборців у Франції піднялася майже на три процентних пункти, але максимальний приріст голосів був у партії Національний фронт, яка є противником збереження Європейського Союзу. Схожа ситуація склалася у Великобританії, Німеччині та Іспанії. По-третє, для переважної більшості виборців головним змістом електорального процесу і передвиборних дебатів було обговорення конкретних національних проблем, а не загальноєвропейських питань, що є важливими, в першу чергу, для представників політичних еліт [7].

Окрім зазначених характеристик, останні вибори до Європейського парламенту, у порівнянні з попередніми, як уже зазначалось, відрізнялися високою мобілізацією євроскептиків. Течія «євроскептицизму» зародилася у Великобританії ще на початку євроінтеграційних процесів. Суть євроскептицизму полягає або в повному неприйнятті засад та загальних принципів Європейського Союзу з подальшим виходом країни з його складу, або докорінне реформування європейської унії. Головними загальними рисами євроскептицизму є боротьба проти світової глобалізації, проти європейської бюрократії та подолання економічних криз [1].

Аналізуючи останні вибори до Європейського парламенту, можна стверджувати, що волевиявлення виборців у 2014 році, в першу чергу, відзначилося зростанням результату ультраправих. Найбільш помітною ця тенденція була у Франції, де партія Національний фронт на чолі з Марін Ле Пен, перемогла на виборах до Європейського парламенту Соціалістичну партію Президента Франсуа Олланда та консервативний Союз за Народний Рух, отримавши 24 мандати, що у 4 рази перевищує результати виборів 2009 року. Після європейських виборів Марін Ле Пен заявила: «Результати голосування свідчать про масову відмову від

ЄС. Європа не може продовжувати будуватися без людей і навіть проти людей. Євросоюз повинен повернути те, що у нас було вкрадено, – повернути людям суверенітет. Потрібно будувати іншу Європу, Європу вільних і суверенних держав, Європу вільної співпраці».

У Великій Британії перемогу здобула ультраправа популістська Партія незалежності Сполученого Королівства – 24 мандати, створена в 1993 році під гаслом виходу країни з Європейського Союзу.

Крім того, крайні праві та євроскептичні партії збільшили своє представництво і в інших країнах Європи.

Близько 27% голосів та чотири євродепутати (удвічі більше, ніж у 2009 році) – такий підсумок виборів для право-популістської Датської народної партії. В основі її політики лежать вимоги протидії імміграції та ісламізації Європи. Дана Партія відстоює суверенітет Данії в рамках Європейського Союзу, виступає проти входження країни в зону євро, не підтримує приєднання Туреччини до Євросоюзу, підтримує рух за незалежність Тибету та виступає за міжнародне визнання Тайваню. Вагома електоральна підтримка Датської народної партії пояснюється тим, що ідеологія її лідерів базується на традиційних сімейних цінностях, які привертають виборців в умовах системної кризи європейської держави.

Досить цікаво склалась виборча ситуація у Греції. Шість депутатських місць в Європейському парламенті одержали грецькі ультраліві з партії «СІРІЗА» – коаліції радикальних партій, яка набрала 26,5% голосів і випередила всіх політичних конкурентів. На третій позиції несподівано опинилася неофашистська «Золота зоря» з 9,4% голосів і трьома євродепутатами. Ситуація склалась таким чином, що друге місце зайняла правляча проєвропейська партія – «Нова демократія», опинившись між ультралівими та ультраправими.

У ряді інших держав-членів Європейського Союзу націоналісти та євроскептики також продемонстрували досить високі електоральні показники. Наприклад, Австрійська партія свободи набрала 20% голосів та отримала відповідно 4 мандати у Європейському парламенті. У Німеччині партія «Альтернатива для Німеччини» отримала 7 мандатів, а Націонал-демократична партія Німеччини – 1 мандат. В Угорщині відома своїми скандальними заявами, спрямованими проти України, партія «Йоббік», яка виступає за приєднання Закарпаття до Угорщини та визнає анексію Криму набрала 14,6% голосів та отримала 3 депутатських мандати. У Швеції партія «Шведські демократи» та у Фінляндії партія «Істинні фіни» отримали по 2 місця в Європейському парламенті [9].

Свідченням того, що євроскептики посилили свою роль у Європейському парламенті є створення у 2015 році нової ультраправої фракції «Європа націй і свобод». Створення політичної групи підвищує їх значення у прийнятті та блокуванні резолюцій асамблеї Європейського Союзу, дає право на фінансування за рахунок платників податків. Група «Європа націй і свобод» займає 38 із 751 місць в Європейському парла-

менті. Крім Національного фронту Франції в неї увійшли Партія свободи (Нідерланди), Австрійська партія свободи, італійська «Ліга Півночі», бельгійський «Фламандський інтерес», депутати з Польщі та Великобританії.

Результати останніх європейських виборів мали своє вагоме підґрунтя. Однією з найголовніших причин, яка вплинула на євроскептичні настрої громадян Європейського Союзу була фінансово-економічна криза та невдоволення політикою партій при владі. Таким чином, успіх популістських та екстремістських партій на виборах 2014 року можна трактувати як висловлення недовіри правлячим партіям у Європі [6].

Якщо розглядати успіх на виборах євроскептичних партій, то можна стверджувати, що він пояснюється низкою важливих причин. Перемога французького Національного Фронту з 24,85% голосів стала реальною, в першу чергу, через те, що влада не змогла витягнути державу з економічної кризи та протистояти безробіттю у країні. Національний фронт у своїй передвиборчій агітації звинувачував у французькій кризі бездіяльність політичних еліт, глобалізацію, велику кількість іммігрантів. Саме ці положення агітації, в певній мірі, вплинули на вибір громадян Франції. Окрім зазначеного, партія зуміла мобілізувати свій електорат, який характеризується відданістю та активністю [8].

Не менш тривожними, як успіх євроскептиків, для Європейського Союзу стали і заяви Прем'єр-міністра Великобританії Девіда Кемерона про можливий вихід Великобританії зі складу Європейського Союзу. Він зазначив, що майбутній референдум, який повинен відбутися щонайпізніше в кінці 2017 року вирішить подальшу долю Великобританії.

Крім Великобританії схожі заяви лунають також і в деяких інших державах-членах Європейського Союзу, а саме в Греції, Румунії, Угорщині [2].

Також однією із причин розколу інтересів в Європейському Союзі стала криза в Україні. Загалом, всі попередні причини тісно пов'язані одна з одною, однак остання має особливий характер економічної співпраці деяких держав-членів Європейського Союзу з Російською Федерацією, що певним чином перешкоджає ввести жорсткі секторальні санкції проти останньої. Таким чином, всі держави у Європейському Союзі можна умовно поділити на прихильників посилення санкцій проти Російської Федерації та противників запровадження та посилення санкцій [3].

Висновки. Вибори до Європейського парламенту та події, які вони за собою тягнуть, підтвердили той факт, що Європейський Союз продовжує переживати глибоку політичну кризу, викликану фінансово-економічними потрясіннями останніх років. Метафора «політичний землетрус», якою назвали вибори до Європейського парламенту 2014 року, звісно, що є перебільшенням. Хоча чисельність ультраправих цього скликання і збільшилася, вона не є настільки значною, щоб істотно

впливати на порядок денний. Поряд з тим, потрібно пам'ятати, що згідно з Лісабонським договором новообраний Європейський парламент наділений більшими повноваженнями, ніж попередній. 15 липня 2014 депутати Європейського парламенту обрали таємним голосуванням на пленарній сесії в Страсбурзі колишнього прем'єр-міністра Люксембургу Жан-Клода Юнкера головою Європейської комісії. Голова Європейської комісії має істотний вплив на політику Європейського Союзу. Програма Юнкера спрямована на подальше посилення європейської інтеграції, в тому числі у сфері зовнішньої політики. Він завжди позитивно висловлювався стосовно євроінтеграційних перспектив України, стверджуючи, що українці – це європейський народ і їхнє майбутнє в Європі. Однак, якою б важливою не була позиція Європейського Союзу щодо інтеграції України, на сьогодні найважливішим питанням для нашої країни є рішення та дії новообраного Європейського парламенту в питаннях врегулювання кризової ситуації на сході України та політики стосовно Російської Федерації.

Література

1. Деяк Я. Майбутнє Європи [Електронний ресурс] / Я. Деяк // Наступна Республіка. – Режим доступу: <http://nastupna.com/articles/future-of-europe>.
2. Канцир В. Передумови та суперечливість «європейської кризи» [Електронний ресурс] / В. Канцир // Information Analysis Center. – Режим доступу: <http://iac.org.ua/peredumovi-ta-superechlivist-yevropeyskoji-krizi/>.
3. «Лібералізм → демократія → розвиток»: європейська формула для України [Електронний ресурс] // Журнал Віче. – №24. – 2014. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4475/>.
4. Лячинський С. Підсумки виборів до Європарламенту (червень 2009) [Електронний ресурс] / С. Лячинський // Інститут Політики. – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/288.htm>.
5. Мойсієнко В. Електоральна активність на виборах до Європейського парламенту: політико-соціологічний зріз / В. Мойсієнко // Вісник Центральної виборчої комісії. – № 2-3 (16-17). – 2009. – С. 77-82.
6. Соколова Д. Новий склад Європейського парламенту: майбутнє ЄС та України [Електронний ресурс] / Д.Соколова // Центр Разумкова. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=1128.
7. Солов'ян В. Perezавантаження Європарламенту: чого чекати Україні [Електронний ресурс] / В. Солов'ян // Главком. – Режим доступу: <http://glavcom.ua/articles/19166.html>
8. Шейко Ю. Європарламент пережив перестройку [Електронний ресурс] / Ю. Шейко // Апостроф. – Режим доступу: <http://apostrophe.com.ua/article/world/europe/2014-06-10/evroskeptiki-poluchili-bsprededentnuju-podderzhku-v-vyborah-v-evroparlament/120>.
9. Яковлев П. Европейский союз после парламентских выборов: суровые реалии «новой нормы» [Електронний ресурс] / П. Яковлев // Пер-

спективы. – Режим доступу: http://www.perspektivy.info/rus/gos/jev-gorejskij_sojuz_posle_parlamentskih_vyborov_surovyje_realii_novoj_normy_2014-07-03.htm.

10. International relations European People's Party Group [Electronic Resource] // EPP Group in the European Parliament. – Access Mode: <http://www.epp.eu/ /beyondtheeu.asp?z=5C58>.

11. Results of the 2014 European elections [Electronic Resource] // European Parliament. – Access Mode: <http://www.results-elections2014.eu/en/election-results-2014.html>

*Стаття надійшла до редакційної колегії 22.10.2015 р.
Рекомендовано до друку д.політ.н., професором **Монолатієм І.С.**,
д.політ.н., професором **Гоном М.М.** (Рівне)*

THE PARTY AFFILIATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT: THE FUTURE OF THE EUROPEAN UNION

H. V. Varkhov

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
76000, Ivano-Frankivsk, Shevchenka str., 57;
ph. +38 (096) 698-61-31; e-mail: whalyna@gmail.com*

The present article deals with the peculiarities conduct of elections to the European Parliament in 2014. The paper investigates the chief factors that have influenced the election results and motived citizens of the European Union member states to vote for some political force. The data were analyzed the influence of the party groups' activity on the internal and foreign policy of the EU.

Key words: *European Parliament (EP), European Union (EU), Political parties, political groups, Euroscepticism (Anti-EUism).*